VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Uudistumme ja varaudumme

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2023–2026

Valtiovarainministeri Annika Saarikko
19.4.2022

Kestävä julkinen talous
Talouskehitys eri mittareiden mukaan hyvällä uralla ennen Venäjän hyökkäyssotaa
Valtion velkaantui koronan hoidossa, kun valtio otti vastaan suurimmat iskut
Koronaelvytys painottui uudistumiseen, toipuminen erinomaista
Kasvun edellytykset jatkossa - Luottamus ja epävarmuus?
Sosiaalinen kestävyys
Hallituksen panostukset perusturvaan
Ihmisten kestokyky, taustalla koronan varjo
Inflaation ja korkojen nousun kehitys?
Alueellinen oikeudenmukaisuus
Lisäresurssit koulutukseen ja osaamiseen
Ekologinen kestävyys
Energiaomavaraisuuden lisääminen, fossiilisesta energiasta irtautuminen
Elpymissuunnitelman noin 1 miljardin panostukset vihreään siirtymään

Kun sateen jälkeen ei tullutkaan pouta

Sota

- Pakotteet pitkäaikaisia puolin ja toisin. Raaka-aineiden ja energian saatavuus Venäjältä Eurooppaan häiriintyy mutta ei keskeydy.
    - Maailmantalouden kasvu hidastuu lähes 6½ prosentista 2021 3–3½ prosentin haarukkaan 2022–2024.
- Julkinen kulutus ja investoinnit kasvavat ja tukevat kysyntää koko EU:ssa.
- Rahoitusolot kiristyvät – korot ovat nousussa.
- Luottamus Suomen valtion kykyyn hoitaa velkansa ja muut vastuunsa pysyy ennallaan.

Koronaa ei enää hillitä rajoituksin, joilla olisi oleellisia vaikutuksia talouteen.

Koronan ”jälkeen” hyvä kiri, mutta vielä riittää töitä

- Työllisyysasteen kehitys on vahvaa, ja pääsemme lähelle 75 prosentin työllisyyttä.
- Julkisen talouden velkasuhteen kasvun taittaminen vuosikymmenen puolivälissä ei näyttäisi toteutuvan, mutta velkasuhteen kasvu näyttää tasaantuvan joksikin aikaa.
- Julkisen talouden rahoitusasema on kohentunut koronakriisin jälkeen nopeasti, mutta ei yllä tasapainoon.
- Koronakriisin vaikutukset talouteen olivat lähinnä tilapäisiä. Sodan vaikutus näyttää olevan monin tavoin pysyvä.
- Hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseksi tarvittaisiin reilun 2 prosentin vuotuinen talouskasvu ja julkisen talouden vahvistuminen.
    - Tutkimuksen ja kehittämisen, osaavan työvoiman ja investointien merkitys korostuu.

Valtion budjettitalouden tasapaino

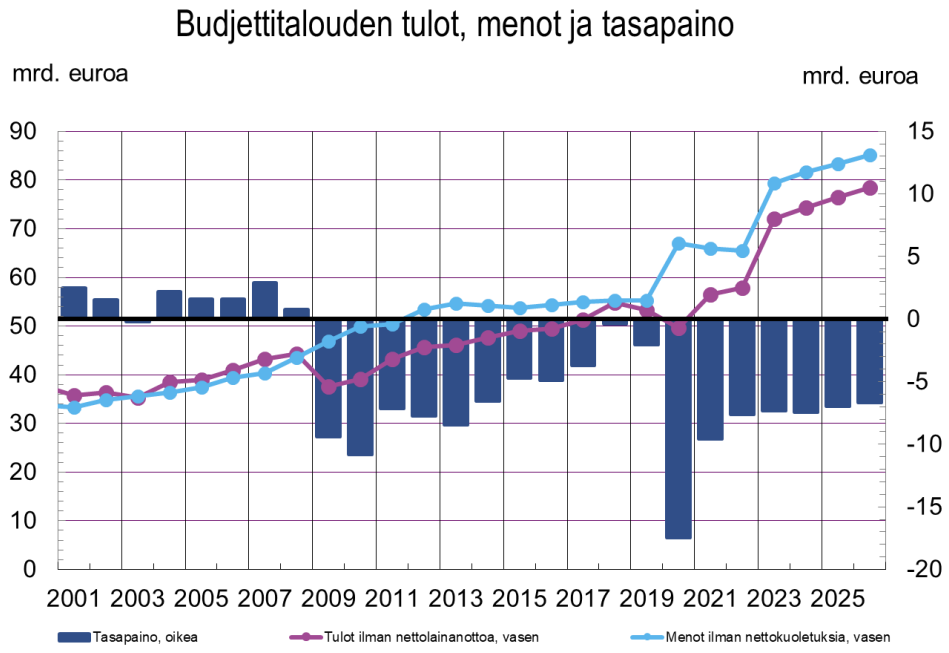

Lähde: Valtiovarainministeriö 5.4.2022

Tasapaino:

2016 (TP): -4,9 mrd. euroa

2017 (TP): -3,7 mrd. euroa

2018 (TP): -0,4 mrd. euroa

2019 (TP): -2,0 mrd. euroa

2020 (TP): -17,4 mrd. euroa

2021 (TP): -9,6 mrd. euroa

2022 (LTA): -7,6 mrd. euroa

2023 (JTS): -7,4 mrd. euroa

2024 (JTS): -7,4 mrd. euroa

2025 (JTS): -7,0 mrd. euroa

2026 (JTS): -6,7 mrd. euroa

Sovittujen säästöjen kokonaisuus

- Hallitus toteuttaa viime keväänä sovitut 370 miljoonan euron pysyvät säästöt.
- Viime kevään säästöistä 100 miljoonaa euroa kohdentui sellaisiin puolustusministeriön, sisäministeriön hallinnonaloihin sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan menojen kokonaisuuksiin, joiden menoja nyt priorisoitiin.
- Säästöt jakautuvat siten, että kehystasoa alennetaan 42 miljoonaa euroa ja 328 miljoonaa euroa kohdennetaan hallinnonaloittain ja kohteittain seuraavasti:
  - Liikenne- ja viestintäministeriö 127 miljoonaa euroa
  - Työ- ja elinkeinoministeriö 16,5+13 miljoonaa euroa
  - Ulkoministeriö 40 miljoonaa euroa
  - Maa- ja metsätalousministeriö 40 miljoonaa euroa
  - Valtiovarainministeriö 5+43 miljoonaa euroa
  - Ympäristöministeriö 6,5 miljoonaa euroa
  - Valtioneuvoston kanslia 2 miljoonaa euroa
  - Muut yhteensä 35 miljoonaa euroa

Uudistuminen ja kasvun vahvistaminen

- Tutkimus, kehitys ja innovaatiot
  - Kokonaisuudessa 344 miljoonan euron määrärahojen ja valtuuksien lisääminen suhteessa viime kevään julkisen talouden suunnitelmaan
  - T&K-verokannustimen käyttöönotto vuoden 2023 alusta alkaen
    - Mittaluokaltaan noin 100 miljoonaa euroa staattisesti arvioiden
- Omavaraisuuden vahvistaminen ja huoltovarmuuden varmistaminen
  - Fossiilisesta energiasta irtautuminen, kokonaisuutta käsitellään lähiaikoina varautumisen ministerityöryhmässä
- Vihreän siirtymän investointien vauhdittaminen
  - Lisäresursseja lupa- ja muihin hallinnollisiin menettelyihin, hallintotuomioistuimille ja digitalisaatioon

Kehyksen poikkeuslauseke

- Euroopassa on sota. Tässä vakavassa ja merkittävästi muuttuneessa koko Eurooppaa koskettavassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa hallitus tekee seuraavan kehyspoikkeuksen:
  - Tilanteeseen välittömästi liittyvät maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, kyberturvallisuuden välttämättömät menolisäykset katetaan kehyksen ulkopuolisina.
  - Samoin Ukrainaan annettu apu, sotaa pakenevien ukrainalaisten auttaminen ja sotaan liittyvien pakotteiden välittömät vaikutukset valtion toiminnalle katetaan kehyksen ulkopuolisina.
  - Kehyksen ulkopuolisina rahoitetaan myös vuosien 2022–2023 määräaikaisia huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä toimia, erityisesti investointeja, jotka samanaikaisesti sekä lisäävät kotimaista energiantuotantoa että tukevat uuden fossiilista energiaa korvaavan teknologian hyödyntämistä. Samoin näihin rinnastettavat äkillisen energiahintojen nousun takia tehtävät vuoden 2022 yksittäiset toimet sopeutumisen siirtymäajalla katetaan kehyksen ulkopuolelta.

Turvallisuus ja Ukrainasta sotaa pakenevien auttaminen

- Merkittävät lisäresurssit puolustusvoimille, rajavartiolaitokselle ja kyberturvallisuuteen
  - Puolustusvoimien toimintamenoja lisätään noin 200 miljoonaa euroa kevään 2022 LTAE:ssa sekä noin 130-200 miljoonaa euroa / vuosi kehyskaudelle 2023-2026.
  - Materiaalihankintoihin kohdennetaan 1 740 miljoonan euron valtuus kevään LTAE:ssa.
  - Rajavartiolaitoksen uusien valvontalentokoneiden hankintaan varaudutaan 163 miljoonalla eurolla, myös muita määrärahalisäyksiä vuosille 2022–2026.
  - Myös kyberturvallisuuden parantamiseen lisätään määrärahoja.
- Ukrainan sotaa pakenevat:
  - Tavoitteena, että EU:n direktiivin nojalla tilapäisen suojelun piirissä olevat pakolaiset asettuvat nopeasti osaksi yhteiskuntamme arkea, työelämää ja palveluita.
  - Kunnat ovat tässä keskeisessä roolissa ja vastuussa, hallitus korvaa pakolaisten palveluista aiheutuvia kustannuksia.

Energian ja muu hintojen nousu

- Aikaisemmin linjattu jo toimista, joilla turvataan huoltovarmuutta ja vahvistetaan omavaraisuutta
  - Maatalous
  - Liikenne
- Kohtuuhintaisen energian tuotannon ja saatavuuden turvaamiseen lisätoimia.
- Aikaistettu indeksikorotus sosiaalietuuksiin tämän vuoden aikana
- Em. kokonaisuudet huomioidaan myös kevään lisätalousarviossa.

Kehyksen poikkeuslausekkeen käyttö, mrd. euroa
(arvio 13.4.)

	2022*	2023	2024	2025	2026	Yht.
Puolustusmenot, rajaturvallisuus, kyberturvallisuus	0,7	1,1	0,6	0,6	0,5	**3,4**
Maahanmuuton menot (turvapaikanhakijat, tilapäisen suojelun piirissä olevat; oletukset 03/2022)**	0,6	0,8	0,5	0,3	0,3	**2,5**
Huoltovarmuus ja vihreä siirtymä:						
- Energiahintojen nousun yksittäiset kompensaatiot sopeutumisen siirtymäajalla 2022 (ml. KEL-indeksin aikaistus, kuljetusalan tuki, ”lääkärikuljetukset”)	0,2	0,0				**0,2**
- Maatalouden kokonaisuus huoltovarmuuden tukemiseksi 2022-2023 (liittyy osin myös energian hintoihin ja vihreään siirtymään)	0,3	0,1				**0,4**
- Huoltovarmuus, energiaomavaraisuus & vihreä siirtymä 2022-2023 (jatkovuosilla valtuuksien määrärahavaikutuksia)	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	**0,6**
Yhteensä	**2,0**	**2,1**	**1,3**	**1,0**	**0,8**	**7,1**

* Arvio erityisen alustava, sillä budjettipäätökset on tarkoitus tehdä LTAE2
** Arvio erityisen alustava ja kokonaisuus riippuu mm. pakolaistilanteen kestosta, ns. kotikuntamallin ratkaisuista, ihmisten työllistymisestä jne.

Uudistumme
Varaudumme
Pärjäämme

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET